

80049-
80051

Inhoud

IRB

MFI

3	Voorwoord
4	dr. J. Junger-Tas Wetenschap en beleid; <i>80049</i> <i>een inleidend artikel.</i>
18	J.S. Coleman <i>Beleids</i> onderzoek in de sociale wetenschappen. <i>80050</i>
30	drs. L.A. Welters <i>Beleids</i> ten aanzien van onderzoek en onderzoek voor beleid. <i>80051</i>
51	B. Nanus Een algemeen model voor planning van strafrechtelijk beleid.
57	B.G. Ewing Verandering en continuïteit in het strafrechtelijk onderzoek.
65	Literatuuroverzicht
65	Algemeen
67	Strafrecht en strafrechtspleging
79	Criminologie
87	Gevangeniswezen
88	Reclassering
89	Psychiatrische zorg
91	Kinderbescherming
92	Politie
94	Boekwerken

This document has been reproduced exactly as received from the person or organization originating it. Points of view or opinions stated in this document are those of the authors and do not necessarily represent the official position or policies of the National Institute of Justice.

Permission to reproduce this copyrighted material has been granted by

Ministry of Justice
Hannah Smits

to the National Criminal Justice Reference Service (NCJRS).

Further reproduction outside of the NCJRS system requires permission of the copyright owner.

NCJRS

NOV 5 1980

ACQUISITIONS

80049 Wetenschap en beleid

door dr. J. Junger-Tas*

Alvorens in te gaan op de relatie wetenschappelijk onderzoek-justitieel beleid, lijkt het nuttig om eerst tot enige inventarisatie en evaluatie van de voornaamste vraagstukken op dit terrein te komen. Daarna zal dan een poging gewaagd worden om, met betrekking tot mogelijke ontwikkelingen van het WODC, een zekere toekomstvisie uit te stippelen. In dit kader lijken de volgende punten van belang:

1. Wat zijn de eigenlijke basispremissen van een justitieel onderzoekcentrum?
- 4 2. Is beleidsgericht onderzoek ook 'maatschappelijk' relevant?
3. Waarin onderscheidt beleidsgericht onderzoek zich van traditioneel wetenschappelijk onderzoek?
4. Zou een departementaal onderzoekcentrum een eigen onderzoekvisie kunnen en moeten ontwikkelen?

We zullen nu deze punten kort de revue laten passeren om tenslotte aan het laatste punt wat meer aandacht te schenken.

1. De basispremissen van een justitieel onderzoekcentrum

Het bestaan en functioneren van een justitieel onderzoekcentrum is gegrond op een aantal basisveronderstellingen die gewoonlijk niet ter discussie worden gesteld en van waaruit men opereert.

Op zichzelf is dit niets bijzonders: criminologische theorieën zijn eveneens gestoeld op bepaalde vooronderstellingen omtrent de menselijke natuur en de aard van de menselijke samenleving. Zolang van die basisver-

* Hoofd van de afdeling onderzoek op het terrein van het Gevangeniswezen, TBR en Reclassering van het WODC.

onderstellingen niet is aangetoond dat ze pertinent onjuist zijn en zolang ze plausibel lijken en 'werkbaar' blijven, inspireren ze steeds weer tot nieuwe beschouwingen en nieuw onderzoek. Juist indien ze zich niet lenen voor falsificatie, is aan dergelijke theorieën een zeer lang leven beschoren. Slechts wanneer de discrepantie tussen theorie en werkelijkheid te opvallend wordt en herhaalde toetsing van de theorie, en derhalve van de fundamentele waarop deze stoelt, steeds weer tot negatieve resultaten leidt, zullen die uitgangspunten tenslotte toch in twijfel worden getrokken en wellicht worden verworpen. Overgaand tot de basisveronderstellingen van waaruit een justitieel onderzoekcentrum opereert, kan men zeggen dat een van de belangrijkste — die als een rode draad overal doorheen loopt — ongetwijfeld is dat de doelstellingen van de justitiële politiek een redelijke mate van inzichtelijkheid hebben. Men zou kunnen zeggen dat er een consensus bestaat over de — wellicht minimale — doelstellingen dat de justitiële politiek allereerst beoogt zowel de samenleving (de rechtsstaat) als leven en goed van de individuele burger te beschermen*. Hierbij zij aangetekend dat de justitiële politiek — hoewel een grote mate van continuïteit in de tijd vormend — door de samenleving in zijn geheel, bij monde van het parlement, wordt geformuleerd. Vanuit dit uitgangspunt komen we op een belangrijke operationalisering van de justitiële politiek, nl. het strafrechtelijk systeem. Nu is door velen wel gesuggereerd dat de onderdelen van dit systeem de bovenstaande doelstellingen ten dele wel onderschrijven, maar dat zij met kracht blijven streven naar eigen doelstellingen die veelal verband houden met het rechtvaardigen van het eigen apparaat en het in stand houden daarvan. Hoewel dit laatste niet te ontkennen valt, is wederom een van de basisveronderstellingen van een justitieel onderzoekcentrum dat ook het gerechtelijk apparaat een redelijke mate van doorzichtigheid in doelstellingen en functioneren kent, waardoor het zich voor bestudering leent. Uit deze beide veronderstellingen vloeit dan onmiddellijk als een der belangrijkste functies

van een justitieel onderzoekcentrum voort: het onderzoeken en doorlichten van het strafrechtelijk apparaat naar de mate waarin en de wijze waarop het de uiteindelijke doelstelling van een justitieel beleid realiseert. Tenslotte staat of valt een departementaal onderzoekcentrum met de basisveronderstelling dat het gebruik van de rede, zoals deze belichaamd wordt in wetenschappelijk onderzoek, inderdaad kan leiden tot een betere aansluiting tussen te verwezenlijken doeleinden en aan te wenden middelen.

Maar ook deze laatste veronderstelling wordt wel aangevochten. Zo stellen Gunther Moor en Van Hezewijk dat het geloof in de rede een voorwetenschappelijke keuze is die 'niet en door niets kan worden gerechtvaardigd' (1). Zij zien de keuze voor rationaliteit als een morele keuze die zelf niet door rationele argumenten kan worden verdedigd. Dit laatste nu waag ik te betwijfelen. Deze visie gaat nl. uit van een extreem relativisme, waarbij in feite elke keuze op dit terrein arbitrair is, zodat elke mogelijkheid ontbreekt de keuze

* In de Memorie van Toelichting bij de Justitiebegroting 1977 zijn deze doelstellingen als volgt geformuleerd.

Hoofddoelstellingen voor het beleid op het gebied van het Ministerie van Justitie:

1. het juridisch in algemene zin vorm geven aan het cultuurideaal van de erkenning van het uniek-zijn van de individuele mens;
2. de instandhouding en ontwikkeling van de eenheidsstaat tevens rechtsstaat.

Uit hoofddoelstelling 1 zijn de volgende subdoelstellingen afgeleid:

- 1.1. het bepalen van de rechten en plichten van de individuele mens met betrekking tot zijn persoon en goed;
- 1.2. de bescherming van de samenleving en de daartoe behorende individuen tegen rechtsinbreuken van individuen;
- 1.3. de bescherming van minderjarigen en (andere) personae miserabiles.

Uitwerking van hoofddoelstelling 2 leverde de volgende subdoelstellingen op:

- 2.1. de bevordering van rechtseenheid en rechtsgelijkheid voor geheel Nederland;
- 2.2. het nastreven van gelijkheid van rechtsbedeling voor geheel Nederland;
- 2.3. de instandhouding en ontwikkeling van de rechtsbescherming voor de individuele mens tegen de overheid.

6

voor het principe van rationaliteit te rechtvaardigen.

Gaat men er daarentegen vanuit dat mensen meer met elkaar gemeen hebben dan van elkaar verschillen, met andere woorden accepteert men de idee van een algemeen menselijke aard, dan verandert het uitgangspunt aanzienlijk. Zo zou men kunnen stellen dat er algemeen menselijke behoeften en noden bestaan, en dat aan menselijke samenlevingsvormen enkele minimumeisen moeten worden gesteld willen zij overleven. In dit licht bezien zou men mogen concluderen dat sommige culturen beter in staat zijn gebleken om zowel te overleven als in de noden en behoeften van hun leden te voorzien, dan andere. Het komt me voor dat het gebruik van de rede en dus het vermogen tot rationele probleemoplossingen te komen, in dit opzicht duidelijk operationeel is.

Gesteld mag dan ook dat het vertrouwen in de bijdrage van wetenschappelijk onderzoek bij de realisering van beleidsdoeleinden niet zomaar een keuze is op grond van willekeurige waarden, maar logisch voortvloeit uit het voortdurende streven problemen binnen de samenleving op te lossen, en het vertrouwen dat dit ook mogelijk is.

Met andere woorden, de ontwikkelingen in onze samenleving en de doelstellingen die wij daarbinnen willen verwerkelijken, dwingen ons wel degelijk te kiezen voor een rationele benadering van de problemen die daarbij rijzen. Waar wij voor kiezen is een samenleving die nieuwe oplossingen van problemen uitprobeert, deze evalueert, dan opnieuw gewijzigde oplossingen toepast en deze wederom toetst. Dit evolutionaire proces bepaalt wat Coleman noemt een 'wetenschappelijke' samenleving, dat is een samenleving die wetenschappelijke methoden volgt om zichzelf te veranderen (2).

2. Is justitieel beleidsrelevant onderzoek wel 'maatschappelijk' relevant?

Een kritiekpunt dat wel tegen het WODC wordt ingebracht, is dat onderzoek weliswaar zeer relevant kan zijn voor justitiële doeleinden, maar dat andere samenlevingsdoeleinden – bijv. de bewegingsvrijheid van de burger –

7

in het gedrang kunnen komen door bedrijfsblindheid en blikvernuwing. Hoewel een dergelijke ontwikkeling niet ondenkbeeldig is, lijkt de beste remedie hiertegen de onderzoekresultaten openbaar te maken. Op deze wijze kan men namelijk onmiddellijk de met het onderzoek beoogde justitiële doeleinden confronteren met doeleinden op andere terreinen.

Een ander veel gehoord argument is dat 'voor een bureaucratie altijd waar is datgene waar je geen last mee krijgt' (3), zodat sociale programma's of bewegingen die in de samenleving veel steun ontvangen niet negatief geëvalueerd kunnen worden. Nu liggen er op dit terrein zeker voetangels en klemmen, en speelt bijv. ook de (machts)verhouding tussen overheid en particulier initiatief een rol. Toch lijkt, in het licht van reeds door het WODC uitgevoerd onderzoek, dit argument in zijn algemeenheid niet houdbaar. Te denken valt o.a. aan onderzoek op het gebied van de reclassering, de vroeghulp en de behandeling van TBR-patiënten. Anderzijds is het de vraag of universitaire onderzoeksinstituten niet evenzeer met dergelijke overwegingen rekening houden. Ook het argument als zouden departementale onderzoekcentra vooral ingeschakeld worden om beleidsbeslissingen uit te stellen of te legitimeren heeft twee kanten: met name mag de vraag gesteld worden of andere onderzoekinstellingen die van overheidssubsidies afhankelijk zijn niet eveneens geneigd zouden zijn tot lankmoedigheid ten opzichte van de eigenlijke doelen van de opdrachtgever. Hier geldt eveneens dat openbaarheid van onderzoekresultaten de beste garantie biedt tegen dergelijke tendenzen.

Tenslotte wordt als bezwaar geuit dat een departementaal onderzoekcentrum veelal reactief optreedt en slechts onderzoekt wat als problemen en eisen van buitenaf wordt ingebracht. Hierdoor zou men niet kunnen komen tot een diepgaande analyse van het functioneren van het strafrechtelijk systeem, en zou men slechts korte termijnwerk en ad hoc-oplossingen kunnen leveren. Gezien de lange termijn-onderzoeken die het WODC heeft uitgevoerd — op het terrein van de politie — of nog uitvoert — op het terrein van gevangenis-

wezen en reclassering — lijkt dit gevaar niet onmiddellijk voor de deur te staan. Toch zou een dergelijke ontwikkeling denkbaar zijn en daarom wil ik er in punt 4 wat dieper op ingaan.

Het komt me echter voor dat veel van de genoemde bezwaren en argumenten tot op grote hoogte kunnen worden opgevangen door:

- a. Het formuleren van een onderzoekplan dat niet uitsluitend een weerspiegeling vormt van onmiddellijke beleidsproblemen en zorgen;
- b. Publicatie van alle onderzoekverslagen;
- c. Het aanmoedigen van brede wetenschappelijke belangstelling en wetenschappelijke nevenactiviteiten onder medewerkers van het WODC.

3. Hoe 'wetenschappelijk' is beleidsgericht onderzoek?

Is in het vorige punt de maatschappelijke relevantie van departementaal onderzoek aan de orde geweest, ook in wetenschappelijk opzicht zou, volgens bepaalde universitaire kringen, dit type onderzoek ernstige tekortkomingen hebben. Enige verheldering lijkt in dit opzicht wel op zijn plaats.

Ten eerste wordt onzes inziens onvoldoende beseft dat zuiver wetenschappelijk onderzoek en beleidsgericht onderzoek in wezen verschillende doelstellingen hebben.

Bij zuiver wetenschappelijk onderzoek is de voornaamste doelstelling altijd: het verklaren van bepaalde verschijnselen, het vergroten van kennis en het op die wijze bijdragen tot een betere theorievorming. Bij beleidsgericht onderzoek is de doelstelling in de eerste plaats het aanbevelen van beleidsbeslissingen die verandering van beleidshandelen impliceren. Dit fundamentele verschil wordt niet altijd duidelijk ingezien en heeft in het verleden geleid tot veel ondoorzichtige discussies. Zo heeft men ons wel verweten een soort tweederangs wetenschap te bedrijven, waarbij wel veel feiten worden verzameld, maar geen aandacht wordt geschonken aan wetenschappelijke theorieën en theorievorming.

Zijn deze verwijten nu terecht en is het inderdaad zo dat een justitieel onderzoekcentrum geen bijdrage zou kunnen leveren aan de vermeerdering van wetenschappelijke kennis?

Laat ik allereerst stellen dat beleidsgericht onderzoek zich niet in het betrekkelijk isolement van de universiteit afspeelt, maar in een wereld waarin belangentegenstellingen en machtsverhoudingen een rol spelen: altijd bestaat de mogelijkheid — en soms de zekerheid — dat onderzoekresultaten beleidsimplicaties zullen hebben en veranderingen zullen veroorzaken in bepaalde maatschappelijke velden. In de zuivere wetenschap start een onderzoek met een intellectueel probleem dat zijn oorsprong vindt in de theorie of in voorafgaand onderzoek. Bij beleidsgericht onderzoek is het startpunt altijd een beleidsprobleem dat zijn oorsprong vindt in de sociale realiteit en het politieke handelen. Deze omstandigheden scheppen eisen in termen van onderzoekstrategie, onderzoeksnelheid, toegepaste methoden en rapportage.

10

Toch hoeft dit geenszins te betekenen dat de wijze waarop een justitieel onderzoekcentrum opereert, niet zou kunnen leiden tot kennisvermeerdering, en zelfs tot theorievorming. Een voorbeeld van onderzoek waarbij gepoogd wordt duidelijke hypothesen op te stellen in het kader van een sluitende theorie over oorzaken van bepaalde criminaliteitsontwikkelingen, vormen de slachtofferstudies die nu jaarlijks plaatsvinden. Anderzijds bieden deze studies een overzicht van de ontwikkeling van de criminaliteit in ons land en zijn belangrijke handvaten voor het beleid met betrekking tot een politiek gericht op preventie.

Een andere mogelijkheid tot het ontwikkelen van theoretische inzichten in het vraagstuk van de veranderbaarheid en de behandelbaarheid van de mens — dus van de menselijke natuur — bieden de talrijke evaluatiestudies die het WODC heeft ondernomen op het gebied van de TBR-verpleging, het gevangeniswezen en de reclassering. Kwalitatief goed wetenschappelijk onderzoek, of het nu fundamenteel dan wel toegepast is, draagt per definitie bij aan vermeerdering van kennis over de onderzochte verschijnselen, en dus aan verrijking van de wetenschap. Wel is het onmiskenbaar zo dat de kenmerkende doelstellingen van beleidsgericht onderzoek implicaties hebben voor de toe te passen methodologie.

Een van de belangrijkste verschillen met fundamenteel onderzoek is wellicht dat de vraagstellingen zelden eenduidig en rechtlijnig zijn, maar veelomvattend, complex en een groot terrein bestrijkend.

Wil men in zo'n geval met adequate antwoorden komen, dan zal men dikwijls kiezen voor een min of meer gedifferentieerde aanpak. Het probleem zal van vele zijden belicht moeten worden en hiervoor zal men gebruik willen maken van verschillende methoden. Deze handelwijze biedt het voordeel dat door een veelheid van benaderingen die tamelijk onafhankelijk van elkaar plaatsvinden, een overall-beeld van het probleem ontstaat. Is dit beeld een consistent geheel, dan krijgen conclusies en aanbevelingen een zwaarder gewicht dan zij bij een enkelvoudige opzet gehad zouden hebben.

11

Een voorbeeld hiervan is het onlangs voltooide politie-onderzoek (4), waarbij verschillende deelonderzoeken werden uitgevoerd met onder meer de volgende methoden: een observatie-onderzoek, bevraging met gestructureerde vragenlijsten, een survey-onderzoek, open interviews. Hoewel het onderzoek beperkingen kent van deels methodologische aard (met name waar het steekproeftrekking en reikwijdte betreft) moet de kracht ervan gezocht worden in de veelzijdige benadering van alle bij de problematiek betrokken groepen, en in de grote consistentie van de onderzoekresultaten.

Coleman wijst op nog een ander probleem. Een belangrijke vereiste van wetenschappelijk onderzoek is dat men ondubbelzinnige, duidelijk te operationaliseren concepten hanteert. Onderzoekt men echter een maatschappelijk probleem, dan blijken definities dikwijls niet alleen vager, maar ook vaak verscheidener te zijn. Zo vond hij dat 'ongelijke opleidingskansen' door verschillende groepen in de samenleving op geheel verschillende wijzen werd gedefinieerd, en hij meende dat al die dimensies onderzocht dienden te worden. Op deze wijze werd de kans verkleind de belangen van een der partijen te sterk te vertegenwoordigen, hetgeen een juiste handelwijze lijkt vanuit maatschappelijk oogpunt bezien. Tegelijkertijd compliceert men echter

de wetenschappelijke methode van het onderzoek, omdat in deze opzet zowel steekproeven als meettechnieken noodzakelijkerwijs variëren. Niettemin blijft als absolute voorwaarde voor beleidsgericht onderzoek bestaan dat de wijze waarop het uitgevoerd wordt, onderworpen is aan de eisen van wetenschappelijke kwaliteit en integriteit. Zou dat niet het geval zijn, dan ondergraaft een justitieel onderzoekcentrum de grond waarop het gebouwd staat; het verliest tenslotte iedere geloofwaardigheid en dus de reden van zijn bestaan.

Bekijkt men kritisch de resultaten van wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd door een departementaal onderzoekcentrum, dan moet men tenslotte duidelijk onderscheid maken tussen probleemstelling en aanbevelingen enerzijds, en het eigenlijke onderzoek anderzijds. Probleemstelling en aanbevelingen hebben te maken met waarden en normen, met belangentegenstellingen, beleidskeuze, politieke mogelijkheden en onmogelijkheden. De wijze echter waarop het onderzoek uitgevoerd wordt, moet hierbuiten staan: onderzoeksopzet en -methoden behoren te voldoen aan de normen van objectiviteit van de wetenschap, waarbij de normen en waarden van de samenleving buiten haakjes worden gezet. Ook hier is weer de beste garantie voor kwaliteitsprodukten de publicatie van de onderzoekverslagen, waarin een duidelijke verantwoording van de gevolgde procedures en methoden zijn plaats moet vinden.

4. Een visie voor de toekomst

In zijn huidige vorm functioneert het WODC nu alweer een aantal jaren.

Tijd om eens een voorlopige balans op te maken en enkele gedachten voor de toekomst te ontwikkelen.

Uitgegroeid in een periode waarin alles mogelijk scheen, financiële consideraties nauwelijks relevant leken en de groei van het WODC voorop stond, is men zich langzamerhand gaan realiseren dat er ook voor het WODC grenzen aan de groei zijn en dat ten gevolge de serviceverlening evenmin op ongelimiteerde wijze plaats kan vinden.

Dit heeft voornamelijk twee implicaties: er

12

zal planmatiger gewerkt dienen te worden en er zullen duidelijke prioriteiten gesteld moeten worden. Een en ander zal gerealiseerd worden aan de hand van een onderzoekplan dat, met ingang van 1980, ieder jaar opgesteld zal worden.

In eerste instantie zal het plan ontworpen worden door het WODC. Daarna wordt het besproken met de verschillende beleidsdirecties en andere opdrachtgevers (zoals de reclasering). Deze kunnen hun wensen en verlangens kenbaar maken en hiermee zal rekening worden gehouden. Tenslotte zal het definitieve plan worden vastgesteld in een vergadering onder voorzitterschap van de Secretaris Generaal.

Het komt mij voor dat een zekere onafhankelijkheid van het WODC in deze een besliste vereiste is, wil het onderzoekcentrum een wezenlijk belangrijke bijdrage voor het beleid leveren. De reden hiervan is dat men de bijdrage van het WODC niet slechts op korte maar ook op langere termijn moet zien.

De dienstverlenende functie zou zich inderdaad verder moeten uitstrekken dan alleen het trachten oplossen van onmiddellijke problemen waar het beleid mee geconfronteerd wordt. Hiermee wordt niet bedoeld dat onderzoekers op de stoelen van beleidsmensen moeten plaatsnemen. Maar wel is het zo dat het WODC zou moeten streven naar een langere termijnvisie waarin het probeert toekomstige maatschappelijke ontwikkelingen in kaart te brengen. Door middel van het stellen van prioriteiten kan dan het onderzoekbeleid daarop afgestemd worden.

Het beleid – in zijn vele vormen en op velerlei niveaus – handelt over het algemeen eerder reactief dan initiërend, zowel in zijn besluiten als in zijn optreden. Een grootscheepse, globale beleidsplanning die rekening houdt met de voortdurende veranderingen in onze samenleving is niet zo eenvoudig van de grond te krijgen. In dit opzicht zou een bredere en langere termijnvisie van het WODC een nuttige functie kunnen vervullen. Het WODC zou in staat moeten zijn toekomstige ontwikkelingen te signaleren en te bestuderen op hun implicaties voor het justitiële beleid. Men kan hierbij onder meer denken aan ontwikkelingen op

13

de volgende terreinen: demografische veranderingen, sociaal-economische ontwikkelingen, wijzigingen in het criminaliteitspatroon, repercussies van ingrijpende beleidswijzigingen en veranderingen in waarden en normen.

Van belang is steeds weer de invloed die dergelijke veranderingen hebben op de problemen waar het justitiële beleid mee geconfronteerd zal worden in de voorzienbare toekomst.

Idealiter zouden analyses van toekomstige ontwikkelingen ook in staat moeten stellen bepaalde beleidsopties te analyseren en op hun potentiële gevolgen te evalueren. Ook dit aspect zou in het onderzoekplan kunnen worden opgenomen door nl. beleidsexperimenten op te zetten en deze dan te evalueren op hun verwachte en niet-verwachte effecten.

14 Twee tegenwerpingen worden ingebracht tegen dergelijke extrapolaties naar de toekomst. De eerste is dat het WODC zich zou wagen aan taken die niet tot haar terrein behoren en daardoor in wezen het beleid danig voor de voeten zou gaan lopen. De tweede is dat het WODC hier pretenties ten toon spreidt die zij op geen enkele wijze zou kunnen waarmaken.

Noch het een, noch het ander lijkt ons een gewettigde tegenwerping. Verre van zich te mengen in beleidsaangelegenheden is het de bedoeling het beleid een betere spiegel voor te houden en meer inzicht te verschaffen in zowel de huidige als de toekomstige problematiek. Wat de tweede tegenwerping betreft, moet erkend worden dat wetenschap en onderzoek tenslotte ook slechts mensenwerk zijn: resultaten komen soms langzamer dan verwacht, sommige onderzoekswegen lopen dood, bepaalde veronderstellingen blijken verkeerd, andere onderzoekdoelen te hoog gegrepen. Het wetenschappelijk bedrijf is een moeizaam bedrijf met veel struikelen en weer opstaan, een omstandigheid die noch door onderzoekers, noch door opdrachtgevers altijd juist wordt ingeschat.

Het onderzoekplan zal ook in andere opzichten voor het WODC een uiterst belangrijk werkplan worden, omdat naast fundamentele opties voor bepaalde lijnen van onderzoek,

ook de meer praktische kanten van de planning uiteengezet zouden moeten worden.

Een goede planning dient — volgens Nanus (5) — de volgende elementen te bevatten:

— Een studie van de belangrijkste beleidsopties in de toekomst, die het gevolg zouden zijn van bepaalde te overwegen maatregelen.

— Planning van het onderzoekbeleid, hetgeen het stellen van prioriteiten impliceert. Uiteenzetten wat voor onderzoek gedaan zou moeten worden en waarom.

— Strategische planning: dit houdt een praktische precisering in van wat voor onderzoek er in de komende tijd te verwachten valt en op welke wijze dit zal plaatsvinden.

— Operationele planning; dit betreft de invulling van wat op het niveau van de gespecialiseerde teams gebeurt, welke projecten in uitvoering zijn en welke tijdsplanning opgesteld is.

15 — Tenslotte zou het onderzoekplan bij voortdurende duidelijk moeten maken welke doelen op lange en korte termijn men nastreeft, op welke wijze deze zullen worden geëvalueerd en welke middelen men daartoe wil aanwenden.

Gezien tegen de achtergrond van het hierboven staande, kan men wederom de vraag stellen: wat voor type onderzoek zou het WODC nu bij voorkeur op zich moeten nemen. Moet men zich neerleggen bij de verdeling die nogal eens door de universiteit wordt voorgesteld, waarbij het WODC het toegepaste onderzoek toebedeeld krijgt en de universiteit het fundamentele onderzoek.

Hoewel ook het huidige onderzoek zich niet in zo'n stereotype taakverdeling laat vatten, lijkt deze benadering in zijn algemeenheid niet zo zinvol.

Per definitie zal het WODC altijd wel een gedeelte van de beschikbare tijd en energie moeten besteden aan korte termijn-onderzoek ter beantwoording van dringende beleidsvragen die snel een antwoord behoeven. Dit zal eveneens het geval zijn voor veel onderzoek dat op middellange termijn wordt gepland. Hiernaast zal het echter noodzakelijk zijn zich met meer fundamentele vraagstellingen bezig te houden. Hierbij kan men

bijv. denken aan bestudering van factoren die samenhangen met het ontstaan van 'kleine' criminaliteit, of mogelijkheden en onmogelijkheden van resocialisatie van van delinquenten. Dit zijn vragen die fundamenteel zijn, zowel uit beleids oogpunt als uit criminologisch-theoretisch oogpunt. De motivering van dit type diepgaand onderzoek is evenwel niet in de eerste plaats de behoefte aan meer wetenschappelijke fundering van de criminologie, maar de behoefte om tot een zo rationeel mogelijk justitieel beleid te komen. Hoewel dit beleid uiteindelijk een kwestie van waarden en keuzen is, kan geen doeltreffend beleid gevoerd worden zonder dat ook meer fundamentele vragen aan de orde worden gesteld.

Hiernaast zal binnen het WODC ook een ruime plaats moeten worden ingeruimd voor beleidsexperimenten waarbij zoveel mogelijk gecontroleerd wordt. Juist gezien de huidige stand van de wetenschap biedt deze vorm van onderzoek zeer interessante mogelijkheden voor het beleid. Het ideaal is om zo nauwkeurig mogelijk gecontroleerde experimenten op te zetten waarbij verschillende beleidsmaatregelen kunnen worden uitgetest. Dergelijke experimenten kunnen zeer veel waardevolle inzichten verschaffen omtrent de voorwaarden onder welke bepaalde beleidsmaatregelen al dan niet gewenste resultaten tot gevolg hebben.

Tenslotte is het van groot belang dat, indien het WODC een stimulerende en innoverende rol wil spelen, er binnen het onderzoekplan ruimte wordt gecreëerd voor onderzoek op nog weinig ontgonnen terreinen, en onderzoek dat op kleine schaal innovaties uittest. Het behoort zeker ook tot de taak van een justitieel onderzoekcentrum langs ongebaande paden te gaan en naar nieuwe creatieve wegen te zoeken.

Literatuur

Gunther Moor, L., en R. van Hezewijk. Wetenschap en beleid in het kritisch rationalisme. *Beleid en maatschappij*, 4e jrg., nr. 9, september 1977, blz. 230-240.

Coleman, J.S. Policy research in the social sciences. Morristown (N.J.), General learning press, 1972.

Welters, L.A. Beleid ten aanzien van onderzoek en onderzoek voor beleid. *Beleid en maatschappij*, 5e jrg., nr. 1, januari 1978, blz. 8-18.

Junger-Tas, J., en J.S.E. Holten-Vriesema. Relatie tussen de primaire politie-opleiding en de politiepraktijk. 's-Gravenhage, Staatsuitgeverij, 1978. (Onderzoek en beleid, nr. 11)

Nanus, B. A general model for criminal justice planning. *Journal of criminal justice*, 2e jrg., nr. 4, winter 1974, blz. 345-356.